

OPEN SOCIETY INSTITUTE
EU MONITORING AND ADVOCACY PROGRAM

FOND ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBLJA
FUND FOR AN OPEN SOCIETY, SERBIA

Ovaj izveštaj je dostupan na Internetu na engleskom i u prevodu na adresi:

<http://www.eumap.org> i
<http://www.fosserbia.org>.)

Za dodatne informacije kontaktirajte:

Jadranku Stojanović
(jstojanovic@fosserbia.org) ili Miriam
Anati (MANati@osieceurope.org).

SAOPŠTENJE ZA ŠTAMPU

Predsedavanje Srbije Dekadom inkluzije Roma je prilika da se utre put boljem obrazovanju za Rome

Beograd i Budimpešta, 23. oktobar 2008. Vlada je uložila istinske napore da se uhvati u koštac s problemima s kojima se suočavaju Romi u Srbiji u okviru Dekade inkluzije Roma u periodu od 2005. do 2015. Sada, nakon što je preuzela predsedavanje ovom međunarodnom inicijativom koja obuhvata još osam drugih zemalja, Srbija ima priliku da pokaže kako se može ostvariti istinski napredak. Romi u Srbiji još uvek nemaju jednak pristup kvalitetnom obrazovanju, pri čemu manje od 50 odsto romske dece pohađa osnovnu školu. Među onima koji se školuju u sistemu osnovnog obrazovanja, samo polovina uspeva da ovlada osnovnim principima matematike i jezika. Vlada mora preduzeti akciju radi prevladavanja barijera u školovanju sa kojima se Romi suočavaju kako bi obezbedila bolju inkluziju Roma u svim oblastima.

Ovo su ključni nalazi koji su predočeni u monitoring izveštaju Instituta za otvoreno društvo (Open Society Institute – OSI) pod nazivom *Jednak pristup kvalitetnom obrazovanju za Rome u Srbiji (Equal Access to Quality Education for Roma in Serbia)*. U izveštaju se razmatraju sve postojeće studije i podaci o ovoj temi, i dodatno se ilustruje situacija pomoću novih, sveobuhvatnih istraživanja sprovedenih u sledećim zajednicama: Niš, Valjevo i Zemun (Beograd). Izveštaj koji su izradili Jadranka Stojanović iz Fonda za otvoreno društvo i Aleksandar Baucal sa katedre za psihologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu prezentovan je u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava u sklopu predsedavajućih aktivnosti Srbije u Dekadi inkluzije Roma.

Romska deca su srazmerno sve više zastupljena u školskoj populaciji u Srbiji, pa ipak, učinak u školi im je veoma slab. U izveštaju Instituta za otvoreno društvo se istražuje zašto su u tako nepovoljnom položaju, i ukazuje se na niz prepreka koje umanjuju kvalitet obrazovanja za svu decu u Srbiji, ali koje najviše pogađaju romsku decu.

Pogoršano stanje u kome se škole nalaze širom zemlje neizbežno otežavaju nastavnicima napore da kreiraju dobro okruženje za učenje, imajući u vidu ograničene resurse i lošu opremljenost škola. Romi, koji obično žive u najsiromašnijim krajevima i pohađaju neke od škola koje su u najlošijem stanju, nesrazmerno mnogo trpe posledice urušavajuće infrastrukture. Same nastavnike sputava nedostatak nastavnih materijala koji se bave sadržajima romske kulture pošto nastavni programi sadrže limitirane interkulturene elemente. U obuci nastavnika je malo sadržaja o radu sa

razredima sa različitostima ili radu s decom iz siromašnih sredina. Bez odgovarajuće pripreme, nastavnici su prepušteni sami sebi u naporima da pruže svoj deci pomoć koja im je potrebna da bi uspeali, što se nepovoljno odražava na svako dete.

Srbija se može pohvaliti jednim brojem uspešnih programa koji pružaju podršku romskoj deci u školama, ali, pošto je većina ograničena samo na nekoliko škola ili određeno geografsko područje, njihov uticaj je prilično limitiran. Romski asistenti u nastavi su bili veoma delotvorni na nivou kako predškolskog tako i osnovnog obrazovanja, radeći u učionicama radi pružanja podrške romskoj deci, pogotovo u učenju srpskog jezika i stvaranju mostova između škole i romske zajednice. Međutim, ovi asistenti u nastavi rade samo u ograničenom broju škola. U izveštaju Instituta za otvoreno društvo se preporučuje da se ova inicijativa proširi na druge škole kao i da se osnaži putem kontinuirane obuke za romske asistente u nastavi.

Mada segregacija nije deo zvanične obrazovne politike u Srbiji, u izveštajima se dokumentuju slučajevi romske dece koja su, kako se čini, smeštena u škole za obrazovanje odraslih. Takođe izneti su nalazi da se romska deca, kao i u mnogim drugim evropskim zemljama, pogrešno smeštaju u specijalne škole, uglavnom zbog procedura procene koje su neosetljive na kulturne razlike. U izveštaju se upućuje poziv da se temeljnije istraži ovaj problem kako bi se moglo primeniti odgovarajuće rešenje.

Izveštaji Instituta za otvoreno društvo pokazuju da, uprkos znatnoj iskazanoj posvećenosti na međunarodnom nivou poboljšanju obrazovanja za Rome, obrazovni sistem ne poseduje podatke koji bi omogućili da se valjano proceni kako participacija tako i učinak romske dece u školama. Elektronski informacioni sistem upravljanja u obrazovanju je obećavajuća alatka za bolji monitoring, i to ne samo za romsku decu, već i za svu decu u srpskom obrazovnom sistemu.

Radu organizacija civilnog društva na poboljšavanju pristupa i kvaliteta obrazovanja za Rome se odaje priznanje u izveštaju Instituta za otvoreno društvo kao značajnom doprinosu uspehu koji je Srbija do sada ostvarila u ovoj oblasti. Nastavak saradnje između vlasti i civilnog društva će biti od ključne važnosti u godinama pred nama.

Sada je red na Srbiju da predvodi Dekadu inkluzije Roma. Po rečima Jadranke Stojanović iz Fonda za otvoreno društvo i autorke izveštaja: „Mada se može reći da Srbija ozbiljno pristupa svojoj odgovornosti prema Romima, još uvek postoji jaz između definisanih politika i njihove implementacije. Obrazovanje za Rome mora biti prvi prioritet jer upravo tu počinje društvena inkluzija“.

Beleška za urednike

Monitoring *Jednakog pristupa kvalitetnom obrazovanju za Rome* je projekat koji je obuhvatio osam zemalja učesnica u Dekadi inkluzije Roma za period od 2005. do 2015. Monitoring je sproveo Program monitoringa i zagovaranja Evropske unije (EUMAP) Instituta za otvoreno društvo, u saradnji sa Programom podrške obrazovanju (Education Support Program – ESP) i Programom participacije Roma (Roma Participation Program – RPP) Instituta za otvoreno društvo. Lokalne partnerske organizacije i eksperti sprovedli su istraživanje u svakoj zemlji. Celokupan tekst izveštaja, na engleskom i u prevodu, je dostupan na Internetu na sledećoj adresi: <http://www.eumap.org>. Dodatne informacije o Institutu za otvoreno društvo su dostupne na adresi: <http://www.soros.org>.